

Площта, която заема Африка заедно с принадлежащите и острови, е кръгло 30 млн. кв. км, т.е. 1/5 от сушата на Земята. По големина Африка е на второ място след континента Азия. Тя е три пъти по-голяма от Европа и близо 300 пъти по-голяма от България.

Африка е единственият континент на Земята, разположен симетрично от двете страни на екватора. Той е пресечен и от двете тропични окръжности. Разположен е в по-голямата си част в Източното полукълбо на юг от Европа.

Африка е оградена от всички страни с водни басейни. На север от нея е Средиземно море, което я отделя от Европа. Двата континента се доближават най-много при Гибралтарския проток, който е широк от 14 до 44 км. Той свързва Средиземно море с Атлантическия океан.

На североизток Африка е тясно свързана с Азия чрез Суецкия провлак, през който е прокопан плавателният Суецки канал. Този канал е важна водна връзка между Средиземно море и Червено море. Дълъг е 160 км и скъсява пътя от Европа към Южна и Източна Азия и Източна Африка.

Червено море отделя Африка от Азия. То е най-топлото и едно от най-солените морета на Световния океан.

На изток от Африка е разположен Индийският океан. Червено море и Индийският океан са свързани чрез Бабелмандебския проток (на арабски „Врата на сълзите”).

На запад бреговете на Африка се мият от водите на Атлантическия океан.

Африка е със слабо разчленени брегове. Те са предимно стръмни, скалисти и трудно достъпни. Най-голям залив е Гвинейският залив. Той е широко отворен към Атлантическия океан. Неговото крайбрежие е ниско, блатисто, с много езера. На юг от Гвинейския залив континентът постепенно се стеснява. На изток в Индийския океан се

вдава полуостров Сомалия, който огражда откъм юг Адения залив.

Край бреговете на Африка има няколко групи малки острови. Единственият голям остров, който е разположен в Индияския океан, е Мадагаскар. Той е повече от пет пъти по-голям от България.

В Африка се различават следните климатични пояси: екваториален, два субекваториални, два тропични, два субтропични и една обща планинска област.

Екваториален климатичен пояс. Той обхваща Заирската котловина и крайбрежието на Гвинеияския залив. Тук се наблюдава само едно годишно време –
вечно лято

. През цялата година слънчевите лъчи силно жарят. Вследствие на постоянно високата температура и на силното изпарение въздухът е наситен с горещи водни пари. Ежедневно следобед падат проливни дъждове, чието годишно количество е около 2000 мм. Растителността е буйна и има етажирани вид. Екваториалните гори са мъчнопроходими. Човек трудно понася екваториалния климат поради високата температура и влажност на въздуха.

Субекваториални климатични пояси (северен и южен). Те се простират от двете страни на екваториалния климатичен пояс. В тях температурата е висока през цялата година, но температурните колебания – както денонощните, така и годишните – нарастват с отдалечаване от екватора. Тук валежите са по-малко, отколкото в екваториалния климатичен пояс и имат полугодишно разпределение. Във всяко полукълбо валежите падат през лятото под влияние на влажния екваториален въздух. Зимният период е сух, тъй като тогава нахлуват сухи въздушни маси откъм тропиците. Така се очертават два годишни периода:

зима

влажно горещо лято и суха гореща

. Растителността е богата, представена главно от гъсти високи треви. Тези тревисти области се наричат

савани

и заемат близо 40% от територията на континента Африка. Условието за живот тук са благоприятни.

Тропични климатични пояси (северен и южен). Тези пояси обхващат земите около тропичните окръжности. В тях климатът е сух, което се дължи на духащите през цялата

година североизточни и югоизточни пасати. Най-сухо е в Северна Африка, където се намира най-горещата и най-сухата област не само в Африка, но и на Земята – пустинята Сахара. В пустинята слънчевите лъчи силно жарят. Денем безбрежните пясъци са силно нажежени, а въздухът над тях едва се диша. Нощем в пустинята е студено. Денонощните колебания на температурата са много големи и те са главната причина за рушенето на скалите. В Сахара духат силни пустинни ветрове, които пренасят огромни количества пясък от едно място на друго. Въздухът е наситен с фини пращинки и затова небето има бледосив оттенък. Валежи падат съвсем рядко, а на отделни места години наред не вали. Такъв климат се нарича *пустинен* *тропичен* *кли* *мат.*

В Южна Африка тропичният пустинен климат не е така силно изразен, защото сушата на континента заема по-малка площ и околните океани са източници на водни пари. Тук са се образували полупустините *Калахари* и *Намиб*.

Условията за живот в тропичните климатични пояси са неблагоприятни. Население има единствено в *оазисите*, където има вода и плодородни почви. Долината на р.Нил от гр.Хартум до Средиземно море представлява най-големият долинен оазис в Африка.

Субтропични климатични пояси (северен и южен). Те обхващат крайните северни и южни части на Африка. Субтропичният климат е преходен от тропичния към умерения.

Лятото

е топло и сухо, а

зимата

– мека и влажна. Валежите са недостатъчни. Тук расте вечнозелена субтропична растителност. В тези земи човек намира добри условия за живот и стопанска дейност.

Планинска климатична област. Тази област включва високите части на планините и платата в Африка. Колкото по-голяма е височината, толкова температурата е по-ниска, а валежите – по-обилни. Планинската климатична област се характеризира с дъждове, а най-високите части на планините – със сняг.

В сърцето на Африка екваториалната гора се простира като широк пояс от Атлантическия океан на запад до високите Източноафрикански планини. Гледана от самолет, тя прилича на зелено море с големи и малки вълни по него. Тя непрекъснато

расте и е зелена през цялата година.

Тук разнообразието на дървета е огромно. Всички са различни по височина, дебелина и възраст. Някои от тях достигат до 50-60 м. височина. Екваториалната гора е голямо природно богатство. Растат много строителни и плодни дървета – кокосова палма, банани, какаови и кафеени храсти, гигантска палма рафия (получава се здраво влакно) и маслена палма (получава се палмово масло). Също така ценни са абаносовото, махагоновото и санталовото дърво. В миналото всички тези дървета и храсти са били добивани от самата гора, а днес се отглеждат в плантации.

Екваториалната гора е богата и на животински свят. Тук се срещат шимпанзето, горилата, крокодили, различни видове змии и влечуги. Най-едрият представител на животинското царство в Африка е големият африкански слон, достигащ до 5000кг. Преди проникването на европейците се срещали големи стада, а сега търсенето на слонова кост е довело до унищожение и отглеждане в резервати. Други грамадни животни в Африка са хипопотамът и носорогът.

В екваториалните гори живеят пигмеите, препитаващи се от даровете на гората.

В Африка има много езера. Най-големите от тях се намират в източната част на континента. Те са разположени в дълбоки падини. Виктория е най-голямото езеро в цяла Африка. Площта му е близо 2/3 от тази на България. Най-дълбокото езеро в Африка е Танганика. То е на второ място по дълбочина на Земята след езерото Байкал в Русия. В ниска Африка се намира безоточното езеро Чад. През сухия период на годината поради силното изпарение неговите води намаляват, а през дъждовния период площта му нараства два пъти.

Африка е богата на полезни изкопаеми. Някои от тях са били разработвани още в древността, а други са открити по-късно. Най-големи находища на *нефт* и *земен газ* са открити в различни части на Сахара и в делтата на р. Нигер до Гвинеийския залив.

Железни руди има в Атласките планини и в южната част на Африка.

Континентът е известен с богатите си находища на руди на цветни метали още в древността. Залежи на *медни руди* има в южната част на Заирската котловина, а на *хромови, кобалтови*

и

уранови руди

– в Южна Африка, Заирската котловина и о.Мадагаскар. По запаси и добив на тези руди Африка е на едно от първите места в света. Славата на континенто е свързана преди всичко с разработването на

златни залежи

. Най-големи запаси на злато има в Южна Африка.

Широко разпространение имат и нерудните изкопаеми. Най-известни са находищата на *диаманти*

в Южна Африка и в Заирската котловина.

Фосфорити

има в източната част на Сахара и в Атласките планини. Освен за изработване на бижута диамантите се използват при направата на сонди и за шлифоване на някои метали, а фосфоритите – за получаване на изкуствени торове.

Основните типове почви в Африка се простират в широки пояси, които почти съвпадат с климатичните пояси.

Червеноземните почви се разпростират в областите с горещ и влажен климат, където има горска растителност. Червено-кафявите почви са разпространени в субекваториалните области. Сивопепелявите почви преобладават в пустините. В областите със субтропичен климат се образуват жълтоземните почви. По речните долини, в ниските крайбрежни низини и около езерата са разпространени алувиалните и блатните почви, а по високите плата – глинестите почви.